

יובל הגדודים

1917
1967

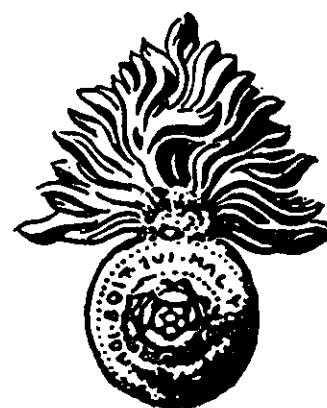
גורלם של עמים הוטל על כף-המאזניים עם פרוץ מלחמת-העולם הראשונה ב-1914. כבר מראשית המלחמה נזקקו רעיון האקטיביזם היהודי הפוליטי-צבאי להשגת מטרות מוגדרות ומיידיות ולמען לא יוותר העם היהודי אף הפעם, "פעול" ועומד-מך-הצד.

גילוייה של שאיפה זו קשור במעט-במישרין לארץ-ישראל: תושבים ארץ-ישראלים אשר גורשו מן הארץ עלידי התורכים ונתרכזו באלבי סנדריה — הם אשר הקימו את גרעין גוף-הצבא העברי המוצהר הראשון מזה דורות רבים: "גדוד-ציון של מובילי-הפרדות", אשר עמודי-התווך בתוכו ונושא השראתו היה יוסף טרומפלדור. גורלו של הגדוד נפתל היה. הוא לא זכה ליטול חלק בכיבוש ארץ-ישראל שכן נתקיים רק עד לימי היסודל מבצע-גליפולי. למרות זאת, רשם דף-שלי-כבוד בהיסטוריה הצבאית המתחדשת של העם היהודי.

בגולה התעוררה תנועת ההתנדבות לגדודים העבריים ביוזמתו של זאב ז'בוטינסקי, הרוח החיה בה, שסחף מנהיגים ציוניים אחרים לרעיונו. בשלהי מלחמת-העולם הגיעו גדוד קלעי המלך ה-38, הוא הגדוד הלוני דוני ובתוכו ז'בוטינסקי, וגדוד קלעי המלך ה-39, הוא הגדוד האמריקאי ובתוכו דוד בן-גוריון ויצחק בן-צבי, אל אדמת ארץ-ישראל; עם כיבוש חלקי הארץ, החלו צעיריה מתגייסים לגדוד ה-40.

עם תום המלחמה באו ימים אפורים למתנדבים. הם חנו במחנותיהם ללא עשייה פורה, וליוותה אותם תחושה ששליחותם מתבזבזת. רוב אנשי חוץ-לארץ עזבו את הארץ, ובני הישוב השתחררו וחזרו לעבודתם. התנהל משא-ומתן עם השלטונות לגביש מן השרידים יחידה צבאית יהודית שתמשיך את קיומה בארץ. באשר פרצו מאורעות-ידמים בארץ, מילאו אנשי הגדודים ומשוחרריהם תפקיד פעיל בהגנה על הישוב. כך ב-1920 בירושלים ובתל-חי, וכך ב-1921 בתל-אביב ובמושבות. אגב כך הפרו משמעת צבאית ואולצו להתפזר. מכאן ואילך נתלה עתידו של צבא לאומי עברי לא בקיומם של גדודים במסגרת צבא זה, אלא בפעילותו הפנימית של הישוב העברי בארץ. חלק רב מתפקידי הגדודים נטל, למעשה, כוח-המגן היהודי הריבוני שהחל להתלכד ולפעול במחתרת כבר בשנת 1921 — ארגון ה"הגנה".

רבי-אלוף יעקב דורי, מהמתנדבים לגדוד ה-40 ולימים רמטכ"ל ה"הגנה" והרמטכ"ל הראשון של צה"ל, מעלה זכרונות מן הימים ההם ובהם מפגש הוא את הטעמים לתנועת-ההתנדבות ואת הישגיה.

העבריים

רב-אלוף יעקב דורי

היינו בני הדור הראשון לגאולה, מן הראשונים שגדלו והתחנכו בארץ, ומחביון עווה של מכורה ינקנו את חיות ילדותנו ונערותנו. בטוחני, כי על אף חמישים השנים שחלפו מאז, אין זכרוני מטעני כאשר הנני קובע היום שמבין הערכים המקופלים במושג זה הקרוי "מכורה", אותם ספגנו לקרבנו מן הסביבה בה חיינו ואשר עיצבו את דמותנו האנושית והיהודית לעתיד, היה לערך "הגנה" השפעה מכרעת. ויסולח לי אם ישולבו בדברי — שהינם שחזור חיות העולות כמאליהן מחביוני תקופת ילדותי ונעורי בארץ זו — זכר רונות אישיים. אבל דומני שחיות אלו משותפות היו לי ולרבים כמותי, בני הדור שראשונותו לגאולה ולתמורה מהפכנית בחיי האדם היהודי, באה לו מכוח העובדה הפשוטה שחי בארץ-ישראל. לכן היתה לנו חויית ההתנדבות לגדוד העברי התגשמות של משאת-נפש שתססה וגמלה במציאות המיוחדת שבה חיינו, גדלנו ובגרנו.

משחר ילדותי ובנערותי ספגתי מהורי — שבהשקפתם ובאורח חייהם השתייכו לראשיתו של מחנה העבודה בארץ, היו פעילים בו ומעורים בהיותו — את תפיסתי וגישותי לבעיות החיים והאומה. אבי, וביחוד אמי, עליהם השלום, היו לי סמלים חיים בדוגמתם האישית ובאורח חייהם. אולם יותר מן הבית השפיע עלי ועל חברי בית-הספר בו למדנו, מחנכו ומנהלו. היה זה בית-הספר העברי הראשון בעיר חיפה, אשר נוסד על-ידי פנחס כהן ז"ל ונקרא על-ידו משום מה "בית-ספר אבטליה". יותר משהיה זה בית-ספר ללמד בו דרדקים, היה זה מכון להכרת המולדת, ו"המולדת" פנתה מחיפה לכרמל וממנו נטתה צפונה לגלילות ולעמקים. כהן, בן מטולה וחניך מקוה-ישראל, כבש את לבנו בקסמו האישי, ובעיקר באתגרים הרבים והמגוונים אשר הציב בפנינו, לאו דווקא בתחום הלימודים, ואשר היו לנו כור מצרף ובית יוצר לדמותנו.

מכל מה שהשמיע באזנינו, ידע פנחס כהן לדובב אותנו

מאמר זה התפרסם גם בחוברת יובל הגדודים העבריים, שיצאה לאור על-ידי "בית הגדודים — אביחיל".

ביובל החמישים להתנדבות לגדודים העבריים במלחמת העולם הראשונה, מן הראוי לתת את הדעת על המניעים אשר חוללה תנועת התנדבות זו בארץ-ישראל בימים ההם בזמן הזה, ושבדחפם התגייסו מאות צעירים, ברוגם מן הנוער שגדל והתחנך בארץ ל"לגיון" — הלא הוא גדוד "הארבעים לקלעי המלך" — הראשון ליהודה, ויחד עם שני ה"לגיונות" היהודיים — השלושים-ושמונה והשלושים-ותשעה ל"קלעי המלך", היוו חטיבה יהודית במערך "חיל-המשלוח המצרי" (E.E.T.) שבפקודת אלנבי, אשר כבש ושיחרר את ארץ-ישראל מתחת העול העות'מני.

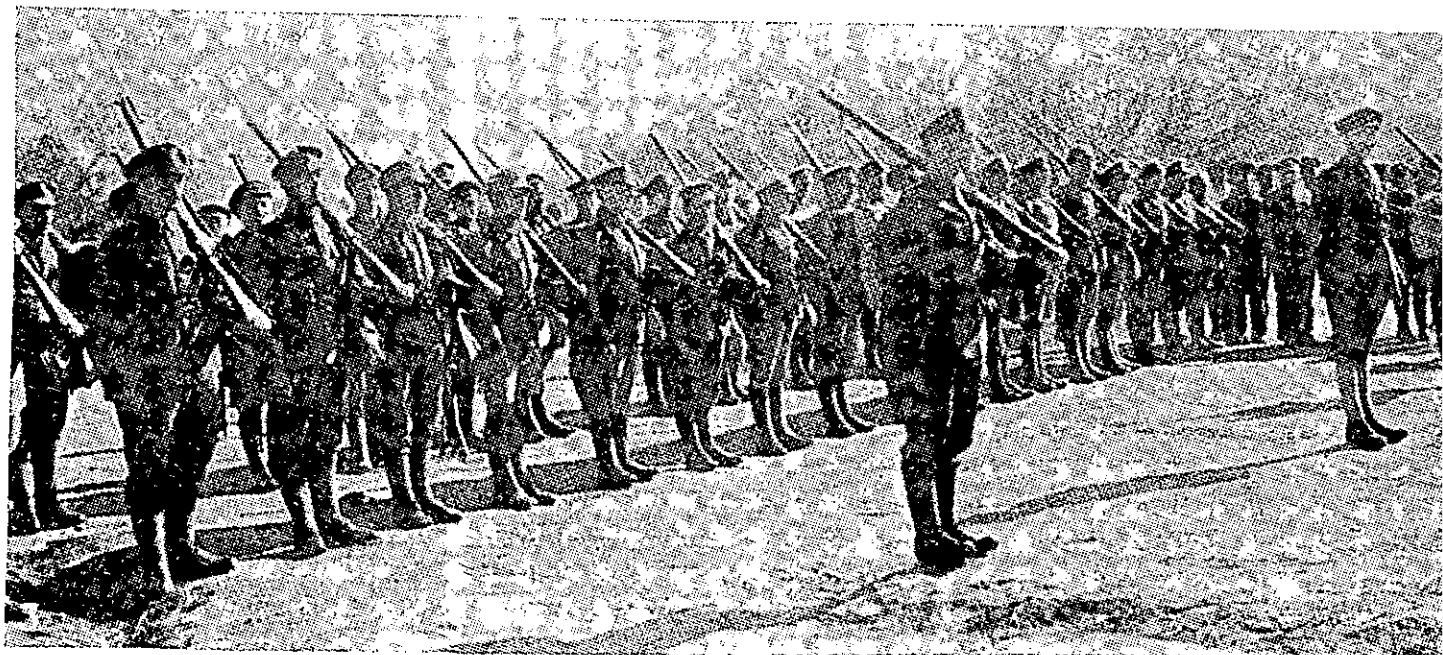
בניצחון צבא זה, שבו השתתפו השתתפות פעילה גדודי מתנדבים יהודים בזהותם הלאומית, הושגה התעודה הלאומית-מדינית אשר חוללה בקרב העם היהודי בממלכה המאוחדת ובארצות-הברית את תנועת ההתנדבות לצבא הבריטי. בארץ-ישראל גאו גליה של תנועת ההתנדבות רק עם שחרורם של חלקי הארץ השונים מידי התורכים — לראשונה בדרום הארץ (תל-אביב וירושלים), ואחר בצפונה (בחיפה ובגליל). רק אז, בשלהי 1917, נפתחה בפני בני הארץ האפשרות להצטרף הלכה למעשה לתנועת ההתנדבות. ואם כי המלחמה העולמית היתה עדיין בעיצומה, הרי לא היה עוד טעם להתנדבות זו אם מניעה הבלעדיים היו אותם מניעים שחוללו את התנועה בחוץ-לארץ — השתתפות יהודית פעילה בכיבוש ארץ-ישראל (אם כי הגיוס נערך לשם שחרור השומרון והגליל), שהרי הארץ כבר נכבשה עת המגויסים הארץ-ישראליים עברו את אימוניהם במצרים. ברם, משנת-גלית האפשרות להתנדבות לצבא בארץ המשתחררת, לא שככה התנועה אלא גאתה, והדליקה בלבם של רבים וטובים מבני הישוב את לפיד ההתנדבות. מניעה של תנועת ההתנדבות בארץ היו סגוליים ומיוחדים לבניה, שגדלו והתחנכו בה. הדור הראשון שינק את תמצית הויתו מאדמת המולדת, נשם מאוירתה וחסה בשמיה, בשבילו היתה ההתנדבות לגדוד העברי משאת-נפש, התגשמות מאויים אשר הנצו והתעוררו בו מכוח התחושה העמוקה של מולדת שפיעמה בלבנו.

וללהיב את דימיונו בעברו המפואר של עמנו בארץ. גיבורינו הקדומים הופיעו כחיים בדימונו, ודמויותיהם נצטיירו לנגד עינינו בנופה של הארץ ובאתריה, שהיו לנו במקום כיתות-לימוד או מעבדות. רק אם מנע מזג-האוויר את האפשרות ללמוד ברוכסי הכרמל, או תוך טיולים לעמקים, לגליל התחתון והעליון, לבקעת הירדן ולכנרת — למדנו בכיתות. סיפורי-המקרא, והמקרא עצמו, שובצו למסכת אחת באתרים בהם אירעו והתרחשו המאורעות בעבר הקדום, בהם קמה הוייתנו המחודשת ובהם יירקם חזון העתיד. לא למדנו ציונות כתורת אנשים מלומדה. בית-הספר הביא אותנו למקומות בהם ניצחו מוקדי הציונות בהתהוותה.

את הערבים הכרנו פנים אל פנים — בעיר חיפה המעורבת. תוך טיולינו ושיטוטינו במרחבי הצפון הכרנו את הכפריים ואת הבדווים. יחסינו לערבים נקבעו על פי מציאות התקופה. חיינו באוירת התגרות מתמדת והתנפלויות על ישובים יהודיים. סכנת ההתנגשות היתה מרחפת באותם ימים בכל מקום בארץ כולה, והיתה כמעט כחלק מהנוף, והאתגר שנת-עורר בעטיה היה חד-משמעי — כיצד לעמוד בכבוד בהתנגשויות אלו, להשיב מלחמה שצרה, ולצאת מהן מעוטר הילה של „גיבור“. אולי המאפיין ביותר את חיינו בימי נעורינו בחיפה המעורבת, היה חגירת אבנט רחב, כזה

יוצאי כל התפוצות מתגייסים לגדודים העבריים (למעלה); חודש אחר הגיוס (למטה)

שחגרו בני השבאב הערבים כחלק ממלבושם, לשם הטמנת סכין בתוכו או אפילו אקדח-צעצוע. כי איך תתמודד עם הזוממים להתנקש בתיך בכל הזדמנות, מבלי שיהא נשק על גופך? עם זאת — לא טופתה בנו שום שנאה לערבים. אדרבא, היחס היה יחס של חשדהו אך גם של כבדהו. במציאות שבה הינך „בן-מוות“ אם אין בכוחך לעמוד בפני המתנכלים ולהשיב מנה אחת אפיים לפוגעים בך — התחדדו בנו משחר ילדותנו חושים לכווננות ולדריכות, והתפתחה זיקה מיוחדת לנשק, שהוא לך „אח ורע“ לשעת צרה. בית-הספר, שהיה, כאמור, קהילה מחנכת יותר מאשר אולפן לימודים, היה מבלי יודעין גם „יחידה צבאית“. מסעותינו וחנינותינו במרחב הצפון נערכו באורח צבאי, ומובן שהשמי-רה והאבטוח במסעות ובחניות, ובמיוחד בלילה, היו חלק אורגני בהם. אף ההליכה לרחצה בים נערכה בצעדה מאורגנת, כמסע צבאי, מלווה שירה ושאר גינוני משטר ומשמעת, שביסודם באו לשם אבטחה מפני פגיעות ולשם הערכות לעמידה. אולם היה בהם משום הפגנת כוח בחיפה, העיר המעורבת, הפגנה שהעניקה לנו כבוד בעיני שכנינו.

דומה עלי כי בבית-ספר זה הונחו אז, לראשונה בארץ, היסודות לצופיות במהותה הארץ-ישראלית. במסגרת זו טופחו באופן אינטנסיבי ערכים של ממלכתיות שהיתה באיבה, ניצני חברה עובדת, ערכי התנחלות של עם על אדמתו, ומעל לכל — עמידה בכבוד מול המתנכלים והמתנקשים בכל אותם ערכים, שהגשמתם המעשית הפכה לנו אתגר וחוויה. דומני שתפיסה יסודית זו של „חינוך מקיף“ שנשתלה אז עלידי פנחס כהן בבית-הספר „אבטליה“, אומצה וטופחה בתקופות מאוחרות יותר, כשנוסד בית-הספר מחדש במתכונת בית-הספר הריאלי העברי בחיפה, בהנהגתו ובהשראתו של המחנך הדגול ד"ר א. בירם.

לא ייפלא, איפוא, שבאותה מציאות של אתגר, דריכות וכוונות מתמידים שהיו סימן היכר מובהק של הנוף ושל חיינו בו, גמלו בקרבנו תחושות עמוקות של קוממיות אנושית ויהודית. חשנו בכל מאודנו כי אנו בני הארץ, והיא מכורתנו. מעל לכל השתרשו בנו התחושה וההכרה הנחושה, כי בלעדי כוח יהודי מזויין אין לנו כל סיכוי לחיות בארץ הזאת כבני-חורין.

מנבכי זכרונותי עולה מחדש החוויה העמוקה מימי הילדות, שלעולם לא תישכח מן הלב: ההיכרות עם „השומר“, שבו ראינו את ההתגלמות הממשית של המאויים, הכיסופים והרגשות שפיעמו בלבותינו בימים ההם — להיות כגיבורי ישראל הקדמונים. היתה זו דמותו של מאירקה חזנוביץ — אחד מן „השומר“, בו פגשנו לראשונה במרחביה, אליה נקלענו באחד ממסעותינו לעמק. הוא דהר להקביל את פנינו בתחנת-הרכבת בעפולה רכוב על סוסה אצילה, מיוזעת

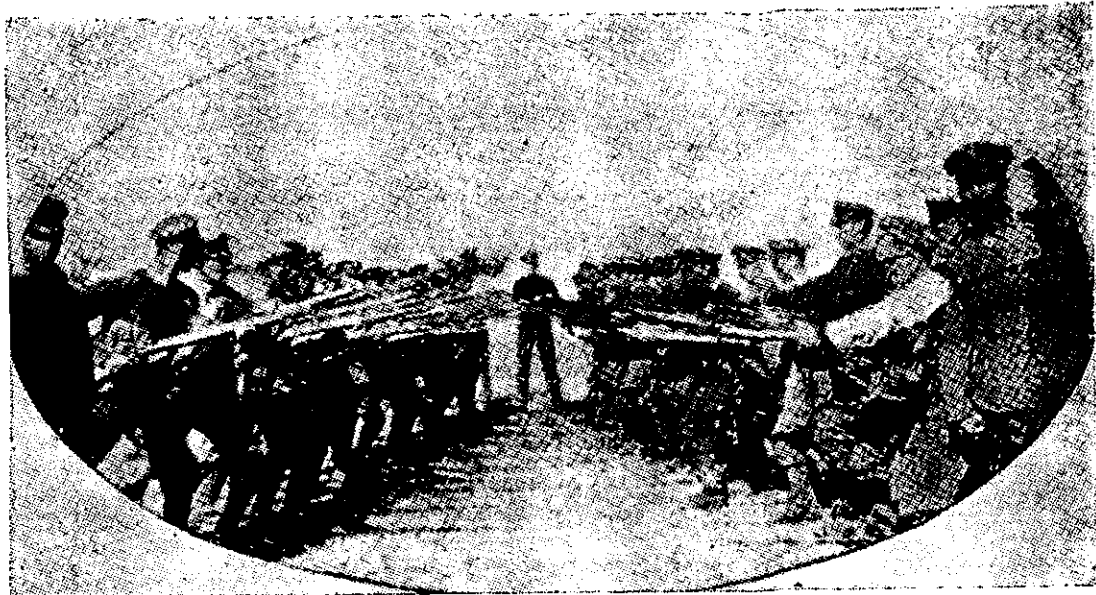
קציני הגדוד ה־40

ההשלמה שהעניקו כוחות אלו ל"הגנה", בעצם העובדה שהיו בארץ גם כוחות יהודיים גלויים.

✱

הייתי מן "המוהיקנים האחרונים" של הגדוד העברי, אחד מן הקבוצה אשר נותרה במחנה צריפין והתכוננה לגיוס בני הישוב והמתנדבים מ"חור"ל ליחידה עברית חדשה, שעמדה לקום בשנת 1921². עדיין זכורה לי הציפיה והחרדה שפיעמו את לבותינו. עמדנו אז על סף התגשמותה של משאת-נפש שהאמנו כי בה הערובה להגשמתו של מפעל ציוני. לא היה גבול לשמחתנו כשנתמלאו מחסני האפסנאות במחנה צריפין בטובין לכל פריטיהם בשביל המגויסים החדשים. אולם, כידוע, שימשה השתתפות קבוצת ה"מש"קים מצריפין, שהיוו את הסגל לגיוס הצפוי, בהגנתה של תל-אביב בימי מאור-עות מאי 1921, שלא על דעת הפיקוד הרשמי, עילה "מידי שמים" לביטול התכנית, אשר היתה מראשיתה לצנינים בעיני השלטונות הבריטיים בארץ-ישראל. אכן, מגמה זו של השל-טונות נסתייעה גם בהיעדר נכונות-נחושה מצד חיילי הגדוד להמשיך בשירותם הצבאי המייגע, המפרך והמכזיב, אשר תוכנו הראשוני נעקר. לרבים מן החיילים לא עמד כוח במבחן הסבילות הקשה של השירות הצבאי. הפיתוי נסתייע לא במעט בהלכי הרוחות שנשבו ב"עורף", והגדוד החל להתפרק מעצמו, ולא נותרה ממנו לאחרונה אלא קבוצה קטנה של רבי-סמלים וסמלים (כשלושים איש), אשר קיומו של הגדוד עם התגייסותו מחדש היתה להם חזות הכל. ספק בעיני כיום אם היתה השתתפותה של אותה קבוצת סמלים ורבי-סמלים במאורעות מאי 1921 בהגנת תל-אביב, שקולה כנגד חיסולו המוחלט של הגדוד, על האפשרויות הגדולות שנשא בחובו לעתיד הגנתו.

אנו מילאנו ללא היסוס את קריאת ה"הגנה", וזוכר אני אותו ערב בו ישבנו מקובצים במועדון הסמלים, חרדים לשמועות שהגיעונו על הטבח בתל-אביב וביפו, ודרוכים לפקודה שהתמהמהה להגיע — לזוז לתל-אביב, כולנו, על בשרנו. לעולם לא יישכח מלבי אותו ערב של הכרעה מלוכ-דת ונחושה של כולנו, אשר העמידה אותנו במבחן מאין

אימונים בכידון

ומוקצפת מן הדהרה, לראשו כפיה ועקאל, וגופו עוטה עבאיה שחורה. בידו האחת מרסן הוא את סוסתו המתרחתת, וידו השניה מאזנת את ה"מרטיני" ש"ל אוכפו. על פניו היה חיוך בלתי נשכח. היתה זו לנו התגלותה של גבורה יהודית, מדמויות גיבורי ישראל הקדומים. בעיני רוחנו ראינו גם את עצמנו כגיבורים שומרי ישראל.

לכשנתבגרנו ועמדנו על דעתנו — היתה התודעה שהיכתה שורשים עמוקים ביותר בישותנו — התודעה לביטחוננו. מניסיוננו למדנו כי לא תיתכן התנחלותנו מבלעדי כוח יהודי מזויין, שיהא מגן לה, וחזון שיבת ציון לא יתממש בלתי אם תהיה היד האחת אוהזת בשלח.

לא ייפלא איפוא, שכאשר באה השעה ובשלה האפשרות להקים כוח יהודי מזויין בארץ, התנדבו מאות מבני ארץ-ישראל לגדוד העברי. השאיפה הנחושה לכוח עברי היתה מן המניעים היסודיים לתנועת ההתנדבות בארץ.

✱

הוויכוחים שהתעוררו בתוך הגדודים וכן במנהיגות התנועה הציונית והישוב, בדבר תעודתם הלאומית של הגדודים העבריים ומקומם בהגשמת הציונות, כזרוע המזויינת של הישוב והעם להגנה על המפעל הציוני בארץ-ישראל, הלא הם כתר בים בספר "תולדות ההגנה". אולם מתוך פרספקטיבה של חמישים שנה ולאור הניסיונות שנתנסינו בהם עד קום מדינת ישראל, ניתן לקבוע כמעט בוודאות, שקיומו של הגדוד העברי בארץ, על אף המגבלות שנכוננו לו — פיקוד זר, ומרות פורמלית שאינה יהודית-לאומית — לא הוערך, לדעתי, כראוי, על פי מלוא הפוטנציאל שצפן כוח זה בחובו לעתידותינו. נכון כי גדוד עברי, במתכונת שערכו לו השל-טונות הבריטיים לאחר הכיבוש, לא היה בו כדי למלא את תפקידי ה"הגנה", ובשום פנים לא היה יכול להיות תחליף לה. אולם גדוד זה, אילו היה קם ומתקיים בארץ, ולוא באותה מתכונת, עשוי היה לשמש בית יוצר לקניינים צבאיים רבים ומכרה שלא יסולא בפז לנכסים שונים ל"הגנה" הנסתרת — נכסים שלא ניתן להשיגם בארגון צבאי שבמחתרת. הנוטרות היהודית ומשטרת הישובים העבריים, שקמו לנו בעשור האחר-רון שקדם למדינת ישראל, הוכיחו בבהירות את עוצמת

1. שם רובה בעל מחסנית לחמישה כדורים.
2. קבוצה זו היתה מורכבת מסמלים שבאו מכל שלושת הגדודים, ואשר נמנו לאחרונה על הגדוד המאוחד "הראשון ליהודה".

י. טרומפלדור

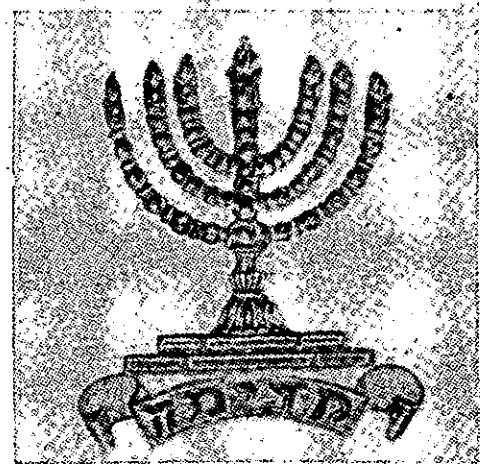

סמל גדוד נהגי הפרדות

ד. דובובינסקי

סמל הגדוד ה-40

כמוהו של מילוי פקודה ש" באה מהסמכות הלאומית. על אף היותנו אותה שעה חיילים בצבא הוד-מלכותו. היתה בעובדה זו דוגמה אשר מיצתה, הלכה למעשה, את כל הוויכוחים הר" סוערים שנסבו בנושא זה. כאן ניתן לראות בעין את האפשרויות הרבות שהיו צפונות בעצם קיומו של גדוד עברי, להקמתו, בנייה, והדרכתו של כוח יהודי עצמאי העומד למרותה הר" בלעדית של הנהגת האר" מה — הלא היא ה"הגנה" העברית שהחלה להתכונן בארצנו עם צוק העתים. אותה קבוצת רבי-סמלים וסמלים מן הגדוד העברי, אשר נשארה קנאית לתכ" ליתו ויעדיה, זכורה לי כ" שהיא ניצבת באלם של ית" מות עמוקה בתחנת-הרכ" בת בלוד, בבואה להיפרד ממפקדה הנערץ הקולונל מרגולין, שעזב את הארץ מאוכזב ומר"נפש מיחסם העויין והבוגדני של השל" טונות הצבאיים הבריטיים לשוב היהודי ולתקוותו ב" ארץ-ישראל.

קבלה מעניינת לתופעה זו חזרה ונתעוררה בתקופת מלחמת-העולם השנייה ב" עת ההתנדבות לצבא הר" בריטי, שגם היא הועמדה על-ידי רבים וטובים — כ" ניגוד להתנדבות ל"הגנה". כל מה שעבר עלינו בשל" בה הראשון של מלחמת-הקוממיות, כולל תקופת הר" מאבק הצבאי שקדמה לה. הוכיח הוכחה ניצחת שלא רק שאין סתירה בין הר" שניים, אלא שבנסיבותינו בטרם מדינה יהודית עצמ" אית — היה קיומו של כוח יהודי מזויין בארץ, אף ש" תון הוא למרוץ. ר"ה לכאור" ר"ה גורם חיובי, יעיל ומ" סייע מאין כמוהו לכוח הר"

יהודי המזויין של ה"הגנה", הנתון אמנם למרותו הבלעדית של העם, אך הפועל במחתרת, ולוקה משום כך במגבלות רבות. אין שיעור לתרומה שתרמו ל"הגנה" החברים ששירתו בצבא הבריטי ובבריגדה היהודית, בניסיון ובנכסים צבאיים — שהש" לימו ומילאו את אשר חסר ל"הגנה" עד אז מחמת המגבלות שאכפה עליה המחתרת — ואיפשרו בבוא העת מעבר מהיר מה"הגנה" לצבא-ההגנה-לישראל. תרומה זו תעמוד לעד בקורות מלחמת-הקוממיות וניצחוננו על צבאות ערב.

*

למזלנו נמשך תהליך פירוקו של הגדוד העברי זמן רב — מסוף 1919 ועד יוני 1921, תקופה שהיתה סוערת לאנשי הגדוד, ומשופעת לבטים חמורים ומאבקים מרים על המשך קיומו. תקופה זו היתה מסוערת גם במאורעות-הדמים שכוונו נגד הישוב היהודי. נוכחותם וחלקם של חיילים עבריים, אף שהיו במדים זרים, בהגנה על הישוב במאורעות אלה, נודעה להם משמעות היסטורית בקורות הימים ההם, ונרשמו לעדות עולם בדברי הימים של ראשית היאבקותו של עם ישראל על עצמאותו בארצו.

במאי 1921 הקיץ הקץ על זיק התקוה האחרון, אשר לחש עדיין בלבם של קומץ חיילים עבריים אשר עמדה בהם רוח ההתנדבות להגיע עד לסף ההתגשמות של משאת-נפש גדולה. עוצמתה של התעלות זו משנתגלתה בהתנדבות לגדודים, שוב לא נמצא כוח להשפילה עד דכא ולעקרה כליל. זמורות חדשות שינקו מאותם שורשים, החלו צומחות ומבלבלות במציאות שנוצרה בארץ-ישראל בראשיתו של השלטון המנ" דטורי הבריטי בה. בתקופה זו התברר כי בית לאומי יהודי לא יכון מבלעדי כוח צבאי יהודי עצמאי, אשר ישמש זרוע מגן ברשות ההנהגה הלאומית. ה"הגנה", במטרותיה ובאר שיותיה, היתה המשך היסטורי רצוף לגדודים העבריים ולהת" נדבות של תקופת מלחמת-העולם הראשונה. בפרספקטיבה של חמישים השנה, ניתן לקבוע בוודאות שמחולליה של תנועת ה"הגנה" בארץ, רובם ככולם, היו מאלה אשר חוללו את תנועת ההתנדבות לגדודים במלחמת-העולם הראשונה. ויתרה מזאת: הגדודים העבריים הורישו ל"הגנה" בראשית התהוותה סגל של הנהגה, פיקוד והדרכה, אשר עיצב את דמותה, חניך את שורותיה למשמעת לאומית וצבאית, והדריך את חבריה בלוחמה ובידע צבאי — ערכים ונכסים שנרכשו על-ידו בשירות הפעיל בצבא הבריטי, ונקנו בעמל רב, ביסורים ובמרירות. נבצר לפרט כאן את כל תרומת הגדודים ל"הגנה", נציין את עיקרי המורשת בתמציתם.

התפיסה הלאומית-דמוקרטית על מהותו של כוח מזויין בחיי האומה עברה כור מצרף מאין כמוהו בגדודים העבריים, וזאת דווקא משום שכבר מראשית ימי הגדודים, צפה ועלתה הבעיה החמורה של כפילות מביכה בנאמנות למרות עליונה: נשבענו שבועת-אמונים למלך בריטניה הגדולה, וכתוצאה מכך היינו נתונים למרותו הבלעדית של פיקוד צבאי שהיה זר לנו לכל דבר, ומתנכר למטרה הלאומית אשר למענה התגדבנו. נוכחנו לדעת, שהפיקוד הבריטי אינו מזדהה עמנו בעניינים הנובעים משליחותנו הלאומית. במציאות "סכיון פרנית" זו גמלה בלבות רבים מאתנו תודעת המרות הלאר מית והזיקה אליה.

המשברים העמוקים שעברו על הגדודים העבריים, והמאבקים

H. W. A. S. S. S. S.
21/12/1914.
39th. Royal Mail.

פקודת שיגרה של הגדוד ה-40

★

המשמעת היא אבן-בוחן לכל צבא, ולא כל שכן לכוח מזויין רב-היקף המשרת בהתנדבות ואנוס לפעול בתנאי מחהרת. השירות הצבאי בגדודים העבריים בכבלי המשמעת הנוקשה.